

11 . Cornești | Comuna: Orțișoara | Județ: Timiș | Punct: Iarcuri | Anul: 2015

Anul: 2015

Cod RAN: 158047.01

Perioade: Preistorie

Epoci: Epoca bronzului, Hallstatt

Tipuri sit: exploatare/carieră

Categorii sit: Domestic

Autori: Adrian Georgescu, Bernhard Heeb, Alexandru Szentmiklosi, Andrei Bălărie, Cristine Harnischfeger, Rüdiger Krause, Ruben Wehrheim, Andreea David, Amina Muscalu - Crețescu

Instituții: Muzeul Național Brukenthal, Sibiu, Instiuție Nedefinită, Institut für Archäologische Wissenschaften, Labor für Archäobotanik, Frankfurt am Main, Germany, Muzeul Banatului, Timișoara, Muzeul Banatului, Timișoara, Instiuție Nedefinită, Institut für Archäologische Wissenschaften, Labor für Archäobotanik, Frankfurt am Main, Germany, Instiuție Nedefinită, Universitatea de Vest, Timișoara

Raport

Localitatea Cornești (com. Orțișoara, jud. Timiș) este cunoscută în literatura de specialitate datorită descoperirilor arheologice din punctele Iarcuri, Cornet și Iugosloveni (10). În prezent, cercetările arheologice sistematice de la Cornești au ca obiectiv cercetarea așezării fortificate din punctul Iarcuri (Pl. I/1), datată la sfârșitul epocii bronzului (a doua jumătate a mileniului II a.Chr.). Proiectul finanțat de Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG) și de Muzeul Banatului Timișoara, demarat în anul 2013, are ca obiectiv principal studierea evoluției comunităților umane de care se leagă construirea fortificației preistorice de la Cornești-Iarcuri.

În cadrul campaniei din anul 2015, desfășurată în perioada august-octombrie, a fost cercetată așezarea Cruceni-Beleghiș de pe terasa sudică a văii Pârâului Lac, zonă denumită de localnici,

„Săliște”. Această alegere a fost determinată atât de rezultatele scanării geomagnetice din anul 2008 cât și de statistica oferită de evaluările de teren din anii precedenți. În cadrul acestor periegeze făcute pe gridurile scanate geomagnetic, artefactele arheologice s-au dat, cu predilecție, la sfârșitul mileniului II a.Chr.

Suprafața T.X, de formă dreptunghiulară, cu orientarea aprox. E-V, a avut o lungime de 20 m și o lățime de 4 m (80 m²). Suprafața a fost divizată în două sectoare egale (T.X-1 și T.X-2) între care s-a păstrat un martor stratigrafic. Perimetrul decapat a fost subîmpărțit în carouri de 2 x 2 m a căror numerotare a început dinspre est spre vest (Pl. I/1). Împreună cu caseta T.X-1A, suprafața totală excavată în cursul campaniei din anul 2015 a fost de 88,67 m².

Pentru o mai bună documentare a săpăturii s-a decis combinarea tehnicii săpării în planuri artificiale cu cea a urmăririi nivelurilor antropice. În stratul de arătura recentă, gros de 0,30 m, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice preistorice, în marea lor majoritate aparținând culturii Cruceni-Beleghiș fazele I-II și, probabil, III. Prezența unor fragmente ceramice caracteristice începutului primei epoci a fierului sugerează existența unui nivel subțire de locuire aparținând acestei perioade, distrus, însă, de lucrările agricole intensive din a doua jumătate a sec. XX. Alături de artefactele ceramice preistorice au fost descoperite numeroase fragmente litice, unele dintre aceste provenind, probabil, de la râșnițe.

După înlăturarea stratului de arătură recentă, la adâncimea de -0,30 m de la nivelul actual de călcare, s-a atins un strat de depunere antropică mai afânat, gros de aprox. 0,10 m, de culoare cenușiu foarte închis. Acest nivel a fost definit ca fiind Planul I de cercetare. Cantitatea mare de fragmente ceramice, dispuse în poziție orizontală, precum și fragmentele de piatră, os și chirpici mărunți, sugerează faptul că Planul I de cercetare coincide cu un nivel de călcare care ar putea fi atribuit, din punct de vedere cronologic, sfârșitului

mil. II a.Chr – începutul mil. I a.Chr. În partea superioară a Planului I s-au păstrat urmele unor brazde adânci de plug, unele dintre acestea efectuate, probabil, pentru delimitarea proprietăților.

După documentarea suprafeței Planului I, în colțul sud-vestic al secțiunii T.X-1 (caroul 1A), a fost efectuat un sondaj geologic cu dimensiunile inițiale de 1 x 1 m. Motivul realizării a acestei casete a fost obținerea unei coloane stratigrafice care să permită stabilirea viitoarei abordări de săpătură.

În momentul începerii săpării casetei, imediat sub stratul de arătură adâncă s-a conturat complexul AU.003 (Pl. I/1, II/1). Complexul a fost o groapă de formă circulară în plan și piriformă în profil. Diametrul gropii, la conturare, a fost de 1,10 m la gură și 1,60 m la bază. Adâncimea finală a complexului a fost de 1,20 m față de nivelul de călcare actual. Foarte probabil, partea superioară a gropii a fost rasă de lucrările agricole. Complexul a fost interpretat ca fiind, inițial, o groapă de provizii care a fost transformată, la un moment dat, într-o groapă menajeră.

Umplutura gropii a fost formată din cinci lentile de pământ care au avut texturi și culori diferite. Inventarul arheologic a fost compus, în special, din fragmente ceramice preistorice, fragmente de lut ars (chirpici) precum și fragmente de piatră și os. Fragmentele de chirpici provin dintr-o podină care a avut amenajată pe suprafața de călcare o lipitură din calcar, groasă de aprox. 2 mm. Alături de aceste materiale arheologice a fost descoperit un ac din os, un vârf de săgeată din bronz cu tub de înmănușare și un fragment de rotiță de car miniatural. Pe baza analogiilor oferite de materialul ceramic, groapa menajeră s-ar putea data la începutul primei epoci a fierului.

La excavarea Planului I, în stratul de depunere antropică, gros de aprox. 0,10 m, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice aparținând sfârșitului epocii bronzului și, posibil, începutului primei epoci a fierului. Alături de artefactele ceramice, din acest strat provin trei idoli antropomorfi din lut, un vârf de săgeată din bronz și mai multe fragmente litice.

Planul II de cercetare a fost situat la adâncimea de -0,40 m de la nivelul actual de călcare. Depunere antropică dezvelită în Planul II a avut o grosime de 0,12-0,18 m, cu o textură mai lutoasă decât stratul de deasupra, identificat ca și Planul I. Depunerea antropică documentată ca și Planul II a avut culoare maro închis, cu o textură mai lutoasă decât cea a depunerii precedente (Planul II). Stratigrafic, această depunere, groasă de aprox. 0,32-0,38 m, a fost situată deasupra sterilului (Planul IV de săpătură) și corespunde cu prima etapă de locuire a terasei de către comunitățile de la sfârșitul epocii bronzului (respectiv, Cruceni-Belegiș II). În acest plan, au fost observate câteva diferențe de textură și nuanțe cromatice care au sugerat prezența unor complexe arheologice a căror limite au putut fi confirmate abia în Planul III de cercetare (AU.56 și AU.57).

Prezența complexului AU.56 a fost sugerată, inițial, de o concentrație de fragmente de piatră și ceramică (AU.09) care a reprezentat baza Planului I de cercetare, tasată în umplutura gropii. În pofida raderilor succesive, delimitarea complexului AU.56 a fost posibilă abia în Planul III de cercetare. Deoarece o parte din complex s-a continuat în profilul dinspre nord a suprafeței T.X-1, a fost deschisă o casetă (T.X-1A), cu dimensiunile de 3,40 x 2,55 m, păstrându-se profilul nordic al suprafeței ca și martor (Pl. I/1).

AU.56 a fost o groapă de formă ovală, orientată est-vest, cu diametrul de 2,36 x 1,90 m, adâncimea maximă fiind de 1,10 m de la nivelul actual de călcare. Umplutura gropii a fost formată din trei lentile de culori și texturi diferite. Prima lentilă (1), de culoare cenușiu foarte închis, a reprezentat baza depunerii antropice definită ca și Planul I de cercetare, tasată în umplutura gropii AU.56. Următoarele două lentile au avut textura asemănătoare (lutoasă) însă grosimile și culorile au fost diferite. Lentila 2, groasă de aprox. 0,25 m, a fost de culoare maro cenușiu închis, având ca și inventar arheologic câteva fragmente ceramice. Lentila 3, situată la baza umpluturii complexului AU.56, a fost de aprox. 0,10 m grosime, de culoare maro, fără inventar arheologic. Funcționalitatea gropii este incertă, umplerea ei fiind făcută în timp. Evidențele stratigrafice observate în profilul nordic al sectorului T.X-1 pledează pentru atribuirea complexului unei etape de locuire care ar corespunde cu faza a II-a a culturii Cruceni-Belegiș.

După îndepărtarea depunerii antropice definită ca și Planul II de cercetare, s-a ajuns pe un nivel lutos de culoare maro-gălbui închis, situat la adâncimea de -0,52 / -0,58 m față de actualul nivel de călcare. Acest

nivel, gros de aprox. 0,20 m, a fost documentat ca și Planul III de cercetare. Excavarea lui s-a făcut în două etape, urmărindu-se două niveluri de călcare .

În Planul III s-au conturat limitele complexului AU.57. Complexul, conturat inițial ca și o groapă de formă rectangulară cu colțurile rotunjite (Pl. I/1), s-a dovedit a fi, în forma finală, o groapă de formă ovală. Amprenta magnetometrică a complexului a putut fi sesizată și pe planul scanării magnetometrice din anii 2008-2010. Complexul a avut o lungime de 2,04 m și o lățime de 1,08 m, adâncimea maximă a fundului alveolat, fiind de 1,74 m de la nivelul actual de călcare (respectiv, -1,26 m de la nivelul clar de conturare din Planul III).

Groapa AU.57 a fost golită pe jumătăți (Pl. II/2), lentilele din umplutură și concentrațiile de chirpici și fragmente ceramice fiind documentate în ordinea cercetării. Profilul obținut în urma săpării complexului pe jumătăți, a evidențiat existența a 18 lentile, grupate în 4 straturi distincte. Primul strat din complexul AU.57 l-a reprezentat o tasare apărută după umplerea gropii. Al doilea strat a fost unul de pământ de culoare neagră, cu fragmente ceramice tipice fazei a II-a a culturii Cruceni-Belegiș. Al treilea strat a fost format dintr-un amestec de lentile de lut și chirpici provenite de la o locuință de suprafață. Printre aceste fragmente de chirpici, cu diferite grade de ardere, s-au aflat și bucăți din pereți ornamentați cu motive spiralice (Pl. II/3). Prezența acestor ornamente pledează pentru caracterul deosebit al locuinței incendiate. Alături de fragmentele de chirpici s-au aflat și fragmente ceramice și vase reîntregibile aparținând exclusiv fazei I a culturii Cruceni-Belegiș I, unele arse secundar, până la vitrifiere. Cel de-al patrulea strat, situat la baza umpluturii, a fost format dintr-un pământ de culoare neagră, cu numeroase fragmente ceramice de tip Cruceni-Belegiș (fazele I și II), fără urme de ardere secundară. Unele dintre fragmentele ceramice provin dintr-un castron cu buza invazată (Cruceni-Belegiș, faza II) a cărui jumătate a fost descoperită în lentilele care au format stratul 2 de umplutură. Această corelare a celor două straturi datează momentul de umplere a gropii, respectiv, în orizontul cronologic caracterizat de fragmentele ceramice de tip Cruceni-Belegiș II.

Funcționalitatea complexului AU.57 este greu de precizat. Inventarul arheologic al gropii pledează pentru o utilitate menajeră (cel puțin la sfârșitul utilizării ei). Pe de altă, sunt câteva argumente care pledează pentru un caracter mai special al gropii. Prin forma rectangulară în plan, pereții drepecți și fundul alveolat, groapa AU.57 se distinge de modul clasic de amenajare a gropilor de provizii. Urmele de ardere oxidantă de pe pereții de lut ai gropii evidențiază un tratament termic special al gropii, în momentul îngropării resturilor locuinței Cruceni-Belegiș I incendiate. Modul compact în care au fost dispuse aceste resturi incendiate, în corelare cu diferențele cronologice existente între resturile locuinței incendiate și momentul îngropării acestora, ar putea pleda și pentru un caracter mai special al gropii, arderea pereților gropii AU.57 putând fi parte a unui ritual de sfeștanie. Analiza materialului arheologic și a probelor radiocarbon recoltate, vor putea oferi un plus de informații, în vederea stabilirii funcționalității acestei gropi.

După golirea tuturor complexelor arheologice din Planul III, săpătura arheologică a coborât pe Planul IV, situat la -0,80 m față de nivelul actual de călcare. În solul lutos, de culoare maro-gălbui închis, gros de aprox. 0,10 m, au fost descoperite sporadic, câteva fragmente ceramice preistorice, fără a se descoperi și complexe arheologice noi.

Pentru confirmarea sterilului arheologic, s-a decis adâncirea Planului IV de cercetare cu încă 20 cm. Planul V, situat la adâncimea de -1 m, a confirmat prezența sterilului arheologic caracterizat printr-un sol lutos, pigmentat cu concrețiuni calcaroase, de culoare maro- gălbui închis.

Cercetările arheologice din anul 2015 au dus la identificarea unor urme de locuire în interiorul celui de-al doilea inel de fortificație, databile la sfârșitul epocii bronzului. Analiza primară a materialului arheologic poate indica existența mai multor faze de locuire în acest punct aparținând sfârșitului epocii bronzului și începutul primei epoci a fierului. Probele de polen, lemn ars și os, prelevate din diferitele niveluri de umplere ale complexelor arheologice cercetate, vor ajuta la o încadrare cronologică mai precisă a etapelor de locuire și a materialului descoperit.

Note

- (10) Radu 1972a, 271-283; Radu 1972b, 35-39; Soroceanu-Radu 1975, 33-40; Medeleț 1993, 122-139 (cu bibliografia mai veche); Szentmiklosi et alii 2011, 819-838.

Informații suplimentare online

[Raportul 5481 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
